

Věc C-45/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

31. ledna 2023

Předkládající soud:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Belgie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

19. ledna 2023

Žalobci:

A

B

C

D

Žalovaná:

MS Amlin Insurance SE

Předmět původního řízení

Žaloba žalobců proti žalované - insolvenční pojišťovně pořadatele - na vrácení ceny souborných služeb, plus úroků, kterou zaplatili pořadatelé, s nímž uzavřeli smlouvu o souborných službách pro cesty a jehož platební neschopnost byla vyhlášena poté, co žalobci ukončili tuto smlouvu z důvodu nevyhnutelných a mimořádných okolností, ovšem předtím, než jim byly vráceny dlužné částky. Žalobci tvrdí, že tyto částky jsou kryty pojistnou smlouvou mezi pořadatelem a žalovanou. Žalovaná odmítá tyto částky zaplatit s odůvodněním, že smlouva o souborných službách pro cesty nebyla ukončena platební neschopností pořadatele, nýbrž žalobci samotnými.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU

Předběžná otázka

Musí být čl. 17 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS vykládán v tom smyslu, že v něm stanovená záruka vrácení veškerých plateb uskutečněných cestujícími nebo v jejich prospěch platí rovněž tehdy, pokud cestující ukončí smlouvu o souborných službách pro cesty z důvodu nevyhnutelných a mimořádných okolností ve smyslu čl. 12 odst. [2] této směrnice a pořadatel se - po ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty z tohoto důvodu, avšak před skutečným vrácením těchto částek cestujícímu - dostane do platební neschopnosti, čímž cestující utrpí finanční ztrátu a v případě platební neschopnosti pořadatele proto nese hospodářské riziko?

Uvedená ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS (dále jen „směrnice 2015/2302“), zejména body 1, 3, 39 a 40 odůvodnění, čl. 17 odst. 1 a čl. 12 odst. 2;

Směrnice Rady 90/314/ES ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy, zejména článek 7.

Uvedené předpisy vnitrostátního práva

Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (zákon ze dne 21. listopadu 2017 o prodeji souborných cestovních služeb, spojených cestovních služeb a cestovních služeb) (*Belgický úřední věstník* ze dne 1. prosince 2017) (dále jen „zákon o souborných cestovních službách“), zejména článek 30 a čl. 54 první věta;

Koninklijk besluit van 29 mei 2018 betreffende de bescherming tegen insolventie bij de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (královský výnos ze dne 29. května 2018 o ochraně před platební neschopností při prodeji souborných cestovních služeb, spojených cestovních služeb a cestovních služeb) (*Belgický úřední věstník* ze dne 11. června 2018) (dále jen „KE“), zejména článek 10, čl. 12 § 1 a čl. 13 odst. 1

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Žalobci jsou spotřebitelé, žalovaná je společnost Exclusive Destinations NV, insolvenční pojišťovna pořadatele.
- 2 Dne 13. listopadu 2019 uzavřel žalobce 1 prostřednictvím prodejce Selectair Inter-Sun Reizen BVBA smlouvu o souborných službách pro cesty s pořadatelem Exclusive Destinations NV za celkovou cenu 36 832,00 eur. Souborná cestovní služba se měla uskutečnit v březnu 2020.
- 3 Cesta byla z důvodu pandemie onemocnění COVID-19 přeložena na listopad 2020. Podle nové objednávky činila upravená cena souborných služeb 46 428,00 eur a původní cena ve výši 36 832,00 eur byla zaplacená pořadatelem.
- 4 V říjnu 2020 se prodejce na žádost pořadatele žalobců dotázal, zda chtějí cestu s ohledem na opatření v souvislosti s onemocněním COVID-19 opět odsunout. Žalobci nechtěli, prodejce proto pořadatele požádal o zrušení a vrácení celé částky. Pořadatel potvrdil, že provede nezbytné kroky.
- 5 Rozsudkem ze dne 8. prosince 2020 vyhlásil Ondernemingsrechtbank Gent (Obchodní soud v Gentu, Belgie) platební neschopnost pořadatele.
- 6 Dne 9. prosince 2020 vrátil prodejce částku 4 151,00 eur, kterou ještě neodvedl pořadatelem.
- 7 Dne 22. ledna 2021 byla žalovaná vyzvána, aby vrátila uhrazenou cenu souborných služeb. Žalovaná odmítla částku vrátit, protože cesta byla zrušena ze strany žalobců a nikoliv z důvodu platební neschopnosti pořadatele.
- 8 Dne 29. dubna 2021 podali žalobci k předkládajícímu soudu žalobu na vrácení zaplacené ceny souborných služeb.
- 9 Žalovaná u předkládajícího soudu navrhuje, aby žaloba podaná žalobci byla zamítnuta jako neopodstatněná.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 10 Žalobci odůvodňují svou žalobu tím, že ze znění pojistné smlouvy uzavřené mezi společnostmi MS Amlin Insurance SE a Exclusive Destinations NV vyplývá, že nevrácení částky posledně jmenovanou je pokryto pojistnou smlouvou. V této souvislosti žalobci odkazují zejména na článek 1.1 všeobecných pojistných podmínek, kde je předmět pojištění popsán takto: „*Předmětem pojistné smlouvy jsou v souladu se zákonem o souborných cestovních službách a KE (článek 8) v případě platební neschopnosti pojištěného: a) částky, které mají být vráceny cestujícímu a které byly uhrazeny ve prospěch pojištěného při nebo po uzavření smlouvy o souborných službách pro cesty (...)*“. Podle názoru žalobců musí být

toto ustanovení chápáno tak, že se pojistná ochrana vztahuje na všechny částky, které byly zaplacený pořadatelé a které musí pořadatel vrátit.

- 11 Žalovaná popírá, že tato pojistná smlouva pokrývá situaci žalobců, protože pojistná ochrana platí pro vrácení ceny souborných služeb pouze tehdy, pokud se cesta nemůže uskutečnit v důsledku platební neschopnosti pořadatele.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 12 Předkládající soud provádí analýzu ustanovení směrnice 2015/2302 a vnitrostátních ustanovení upravujících ochranu pro případ platební neschopnosti, aby určil, zda pojistná smlouva uzavřená mezi žalovanou a pořadatelem pokrývá škodní událost žalobců,
- 13 Odkazuje předně na čl. 17 odst. 1 směrnice 2015/2302, podle kterého jsou členské státy povinny zajistit, aby pořadatelé usazení na jejich území poskytli záruku vrácení veškerých plateb uskutečněných cestujícími nebo v jejich prospěch, nejsou-li příslušné služby poskytnuty v důsledku platební neschopnosti pořadatele. Body 39 a 40 odůvodnění dále upřesňují, že si členské státy mohou samy zvolit, jakým způsobem má být poskytnuta ochrana pro případ platební neschopnosti, měly by však zajistit, aby tato ochrana byla k dispozici, jakmile v důsledku platební neschopnosti pořadatele cestovní služby nejsou nebo nebudou poskytnuty nebo budou poskytnuty jen částečně, a aby rovněž pokryla předvídatelné množství plateb zasažených platební neschopností pořadatele.
- 14 Předkládající soud z toho dovozuje, že záruka upravená v čl. 17 odst. 1 směrnice 2015/2302 je stanovena pouze pro případ, že dotčené služby nejsou poskytnuty v důsledku platební neschopnosti pořadatele. Tato směrnice proto nestanoví žádnou záruku pro případ, kdy služby nejsou poskytnuty z jiného důvodu, než je platební neschopnost pořadatele, jako je tomu v případě ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty z důvodu nevyhnutelných a mimořádných okolností, které nastaly v destinaci nebo jejím bezprostředním okolí a které mají výrazný dopad na poskytování souborných služeb, upraveného v čl. 12 odst. 2 této směrnice. V tomto případě má cestující nárok na vrácení veškerých plateb uskutečněných ve prospěch souborných služeb.
- 15 Ohledně zákona o souborných službách pro cesty, kterým se provádí směrnice 2015/2302, předkládající soud nejprve uvádí, že znění čl. 54 první věty, podle které musí pořadatelé a prodejci usazení v Belgii poskytnout záruku vrácení veškerých plateb uskutečněných cestujícími nebo v jejich prospěch, jestliže příslušné služby nebyly poskytnuty v důsledku jejich platební neschopnosti, se do velké míry shoduje se zněním čl. 17 odst. 1 směrnice 2015/2023 a toto ustanovení nestanoví obsáhlejší ochranu než tato směrnice. Následně předkládající soud odkazuje na článek 30 zákona o souborných službách pro cesty, podle kterého má cestující právo ukončit smlouvu o souborných službách pro cesty, „jestliže v destinaci nebo jejím bezprostředním okolí nastaly nevyhnutelné a mimořádné okolnosti, které mají výrazný dopad na poskytování souborných služeb nebo na

přepravu osob do destinace“. V tomto případě má cestující podle tohoto ustanovení nárok na vrácení všech plateb uskutečněných ve prospěch pořadatele. Toto znění je proto srovnatelné se zněním čl. 12 odst. 2 směrnice 2015/2302. Konečně předkládající soud poukazuje na skutečnost, že čl. 13 odst. 1 KE omezuje vrácení na „všechny platby, které oprávněná osoba poskytla podnikateli v souvislosti se smlouvou o cestovních službách, jestliže tato smlouva není z důvodu platební neschopnosti podnikatele splněna, nebo všechny platby, které byly uskutečněny za cestovní služby, které nebudou z důvodu jeho platební neschopnosti poskytnuty“. Na základě výše uvedeného dospěl předkládající soud k závěru, že zákon o souborných službách pro cesty a KE mají, pokud jde o obsah stanovené záruky v případě platební neschopnosti, stejný obsah jako směrnice 2015/2302.

- 16 Předkládající soud má z tohoto důvodu za to, že zákonem stanovená ochrana pro případ platební neschopnosti za současného právního stavu neplatí pro cestující, kteří se nachází ve stejné situaci jako žalobci, kdy v důsledku ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty z důvodu nevyhnutelných a mimořádných okolností mají nárok na vrácení jimi zaplacené ceny souborných služeb, toto vrácení se ale neuskuteční, protože se pořadatel dostal do platební neschopnosti po ukončení této smlouvy, ovšem před vrácením zaplacené ceny souborných služeb. Skutkový stav původního řízení tak nepředstavuje škodní událost krytou pojištěním, takže by žaloba byla neopodstatněná.
- 17 Předkládající soud má ovšem ohledně tohoto závěru a dosahu ochrany podle čl. 17 odst. 1 směrnice 2015/2302 pochybnosti.
- 18 Ve světle obecného cíle této směrnice, kterým je přispět k vysoké ochraně spotřebitelů, si soud zaprvé pokládá otázku, zda je zaručena komplexní ochrana před platební neschopností pořadatele ve smyslu bodu 39 odůvodnění této směrnice, která přispívá k ochraně spotřebitelů.
- 19 Za platnosti směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy, která byla zrušena směrnicí 2015/2302, Soudní dvůr rozhodl, že cíl ochrany pro případ platební neschopnosti spočívá v ochraně spotřebitele před hospodářskými důsledky spojenými s platební neschopností pořadatele, které vyplývají z toho, že cestující zaplatí cenu souborných služeb před plněním smlouvy o souborných službách pro cesty. Výsledek, kterého má být v rámci této ochrany dosaženo, spočívá v tom, že cestující má v případě platební neschopnosti pořadatele nárok na vrácení plateb, které již uskutečnil (viz rozsudky ze dne 8. října 1996, Dillenkofer, C-190/94, EU:C:1996:375, bod 42, ze dne 14. května 1998, Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:26, bod 18, ze dne 16. února 2012, Blödel-Pawlik, C-134/11, EU:C:2012:98, bod 19, ze dne 1. prosince 1998, Rechberger a další, C-140/97, EU:C:1999:306, bod 74, a ze dne 10. července 2019, HQ a další, C-163/18, EU:C:2019:585, bod 41). Dále Soudní dvůr v souvislosti s článkem 7 směrnice 90/314/EHS rozhodl, že se „záruka vrácení zaplacených částek“ týká případů, kdy platební neschopnost pořadatele nastane po

uzavření smlouvy o souborných službách a před začátkem plnění této smlouvy (viz rozsudek ze dne 14. května 1998, Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:226, bod 19).

- 20 Předkládající soud se táže, zda okolnost, že cestující v situaci žalobců nepoživá ochrany pro případ platební neschopnosti, přispívá k podpoře zájmů spotřebitelů a k vysoké úrovni jejich ochrany.
- 21 Zadruhé si předkládající soud pokládá otázku, zda současná právní úprava může vést k nerovnému zacházení.
- 22 Poukazuje na skutečnost, že cestující, jehož cesta se nemůže uskutečnit, protože pořadatel před cestou upadne do platební neschopnosti, v zásadě utrpí finanční ztrátu, protože přijde o zaplacenou cenu souborných služeb, ovšem cestující, který má v důsledku ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty z důvodu nevyhnutelných a mimořádných okolností nárok na vrácení celé zaplacené ceny za souborné služby, rovněž utrpí finanční ztrátu, pokud pořadatel po ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty, ale před vrácením ceny souborných služeb cestujícímu upadne do platební neschopnosti.
- 23 Ačkoliv obě kategorie cestujících tedy nesou stejné riziko, podle směrnice 2015/2302 přichází pro stanovenou ochranu pro případ platební neschopnosti pořadatele do úvahy pouze první kategorie.
- 24 Předkládající soud si pokládá otázku, zda se jedná o odůvodněné nerovné zacházení. V této souvislosti poukazuje na skutečnost, že situace obou kategorií vykazuje některé rozdíly, ale i shodné znaky. V důsledku platební neschopnosti pořadatele například s konečnou platností není možné plnit smlouvu o souborných službách pro cesty, zatímco nevyhnutelné a mimořádné okolnosti jsou zpravidla přechodné povahy. Dále je neplnění smlouvy o souborných službách pro cesty v důsledku platební neschopnosti situací, s níž je cestující konfrontován nechtěně a nemůže ji žádným způsobem ovlivnit. Opačným případem je, když se cestující sám rozhodne, že smlouvu o souborných službách pro cesty ukončí z důvodu nevyhnutelných a mimořádných okolností. Toto rozhodnutí je ovšem pro cestujícího, stejně jako platební neschopnost, důsledkem nezamýšlené a nevyhnutelné situace. Konečně u první kategorie cestujících ještě existuje platná smlouva o souborných službách pro cesty, zatímco u druhé kategorie je tato smlouva ukončena před platební neschopností pořadatele. Předkládající soud si proto není jist, zda tyto prvky odůvodňují nerovné zacházení či nikoliv.